

Gillaren

medlemsblad för Stockholms Spelmansgille

sommaren 2010

Stockholms Spelmansgille

Nämnden 2010

styresman: Martin Lindén
stf styresman: Magnus Carlegrim
medelsförvaltare: Magnus Carlegrim
skrivare: Fredrik Bruno
stf skrivare: Kaj Nenning
ledamot: Helen Grid

Övriga funktionärer

ersättare i nämnden: Ulf Elf
ersättare i nämnden: Vappu Hämeenaho
spelfogde: Allan Westin
stf spelfogde: Olle Moberg
notfogde: Allan Westin
arkivarie: Olle Moberg
granskningsman: Stig Jacobsson
granskningsman: Kaj Jarlevik
ersättare granskningsman: Stefan Lindén
redaktör för SSGs medlemsblad Gillaren: Ulf Elf
ansvarig för SSGs hemsida: Helena Rudander
valberedning: Margret Lindgren och Börje Starborg
instrumentförsäkringsansvarig: Ulf Elf

Medlemsavgift

Enskild medlem betalar 200 kronor.
Familj betalar 250 kronor.
Betalmottagare: Stockholms Spelmansgille.
Postgiro: 56312-2.
Ange vid betalning att beloppet avser medlemsavgift för året 2010, samt namn på den/de betalning avser.

Instrumentförsäkring

Information om försäkringen finns på SSGs webbplats:
<http://hem.passagen.se/ssg>
Information om försäkringen även genom att kontakta
SSGs försäkringsansvarige: Ulf Elf.
Telefon: 08-299967.

Stockholms Spelmansgille SSG
SSG c/o Martin Lindén
Arbottnavägen 7
12260 Enskede
tel: 070-6413964
postgiro: 56312-2
e-post: martin@lib.kth.se
webbplats: <http://hem.passagen.se/ssg>

Gillaren (medlemsblad för SSG)
ansvarig utgivare: Martin Lindén
redaktör: Ulf Elf
redaktion: SSG c/o Elf
Eliegatan 4 17273 Sundbyberg
tel: 08-299967
e-post: ulfelf@live.se
webbplats: <http://hem.passagen.se/gillaren>

Detta är Gillaren nr 2/2010 årg. 31. Nr 3/2010 utkommer under augusti månad.
Omslagsbild: Kaj Nenning och Åke Jansson. Foto: Esbjörn Hogmark.

Tryck: EO digital AB (pappersupplagan, svart/vit).

SSGs GILLESTUGOR våren 2010

Vårens gillestugor har varit välbesökta av såväl spelmän som åhörare. Som vanligt flitigt deltagande i allspelet och onsdagsgruppens framträdanden. Därtill smågrupper och solister och gästande spelmän. Gillestugorna avslutades som vanligt med allmän dans till Gillets spelmän.

I caféterian regerade med bravur Maja-Lisa Appelgren, Ella Hellström och Nina Sundkvist.

Nedan följer en kortfattad redogörelse för spelmän och de låtar som framfördes från scenen. Således är typ buskspel och musik till dans inte medtaget. Inte heller Allspelslåtar och Onsdagsgruppens låtar.

Text och bild: Ulf Elf

Januari, Jakobsbergs gård.

Kaj Nenning (fiol).

Svartåsvalsen av Kaj Nenning. Singöpoliskan av Kaj Nenning. Folkärnavalsen av Kaj Nenning.

Anders Lindstrand (sopranblockflöjt).

Låtar som jag lärt av två glada spelkamrater från Bergslagens spelmannsgille (Curt och Jeanette Lindmark), vilka spelar i samma renässansgrupp som jag, långt borta i de djupa skogarna.

Först Skänklåt efter Axel Inge, ofta kallad skänklåt från Gåsborn. Axel Inge har låten efter sin far från Gåsborn.

Därefter Ta den bruna mätta, eller skackelkjepa. Efter Axel Inge.

En skackelkjepa är (om jag förstått rätt) det som håller ihop skacklarna med den dragna släden. Denna låt har jag en text till och den kunde vara kul att ta upp i Gillet bland andra roliga låtar med sånginslag.

Slutligen Brudmarsch efter Axel Inge.

Samtliga framförda på den lilla pipiga sopranblockflöjten, då jag hade en stukad tumme och inte kunde bära upp någon fylligare flöjt.

Kaj Nenning (fiol), Anders Lodin (fiol).

Polska fr Kumla. Schottis fr Idre. Kärleksvalsens eft Eric Sahlström.

Pianogruppen. Olle Moberg (fiol), Gunnar Sundkvist (fiol), Johnny Richardsson (fiol), Margareta Karlsson (piano).

Brudvals eft Wilhelm på Näset, Kolåsen. Lill-Anna, hambo, Carl-Gustav Grönstedt. Vals eft Hultkläppen, (A-dursvalsens) eft Örn Jante.

Februari, Jakobsbergs gård.

Anders Lindstrand (spelpipa).

Min nya spelpipa kallas mänmarkapipa och är en nykonstruerad vidareutveckling av härjedalspipan.

Upphovsmännen har fått ge halva namnet var åt den nya pipan:

- Göran Månsson
- Gunnar Stenmark

Härjedalspipan har bara sex fingerhål och har en stämning som låter väldigt falsk i våra öron. Mänmarkapipan är renstämd och är försedd med ytterligare ett fingerhål. Tonomfånget är gott och väl en och en halv oktav.

Jag började med att spela följande låtar:

- Aldrig har jag haft så roligt förr... i a moll tonomfång a till a.
- Mina getter går iskogen... omfång giss till f. Här används det sjunde fingerhålet för att få giss under a och dessutom använder jag kvartstoner mellan c och ciss samt mellan f och f. Lite trolsk atmosfär...

Sedan fortsatte jag med:

- Va de du?
- Grannens bastu. Båda i dorisk kyrkotonart.

Samt i d moll med grundtonen i mitten av omfånget och en halv oktav upp respektive ned:

- The river, en gammal indianlåt.

Slutligen:

- Lapp-Nilspolska i c dur (troligen inte originaltonart) omfång en oktav c till c.

En riktigt kul spelpipa med vacker ton och ett tonomfång som går att använda i många typer av äldre låtar.

Möjlighet finns att spela med kvartstoner om man så önskar, annars går det bra att spela rent tillsammans med andra.

Anders Lindstrand.

Saltsjöbygdens spelmanslag. Ove Hed (nyckelharpa, fiol), Kerstin Hed (citra), Margaret Lindgren (fiol), Joachim Vogel (fiol). Göras Leifs brudmarsch. Hedlunds e-moll schottis. Lejsme Pers marsch.

Gunnar Sundkvist (fiol), Alf Lundgren (dragspel).
På bondbröllop, polska. Baltzerjungfrun, vals. Frisells gånglåt. Polska fr Hälsingland.

Allan Westin (fiol) mfl.
Orrjonkesvalsen.

April, Jakobsbergs gård.

Kaj Nenning (fiol).
Polska fr Älvros. Vallåt fr Glöte av Kaj Nenning. Folkärnavalsen av Kaj Nenning.

B-laget. Brita Savér (fiol), Ing-Mari Södergren (fiol), Martin Lindén (nyckelharpa).
Gammal polska fr Alfta. Vals fr Jämtland eft Olle Falk. Trettondedagslåten eft Pål-Olle.

Allan Westin (fiol).
Vals eft Tore Sander. Molanders polska eft Tore Sander.

Anders Lindstrand (spillåpipa- hantverk av Walter Ramsby, tenorflöjt).
Polska. Polskan på spillåpipan heter ingenting, det är en säckpipelåt efter Jont-Lars Olsson.
Visa. Ljugaren är en traditionell visa om en tragisk händelse på sjön Ljugaren i Dalarna.
Schottis från Lill-Pite.
Anders Lindstrand

Saltsjöbygdens spelmanslag

Gunnar Sundkvist
Alf Lundgren

Kurs i spel på spelpipa från Härjedalen (s.k. "Härjedalspipa").

Lite då och då får jag för mig att det skulle vara kul att spela mer på spelpipa men det blir allt för sällan av. Men så i höstas fick jag nys på en helgkurs i Stockholm den 12 och 13 december. Låter bra tänkte jag; slipper åka hemifrån, men missar kanske Luciafirandet hemma vid tv:n. Men det är risker man får ta. Så jag anmälde mig direkt. Sedan tog det inte många veckor innan det blev klart att Gillet skulle ha jubileumsmiddag den 13 december. Vilken tabbe, missa en sådan tillställning! Men vad gör man? Anmält är anmält.

Lördag den 12 december för jag därför iväg till Hjorthagen med min gamla kära spelpipa i ryggsäcken. Det är en 6-hålig pipa vars grepp kan liknas vid den irländska tin whistle, men betydligt mera fri tolkning av tonskalan som vi känner den idag. Den var ordentligt inspelad och jag kände mig varm i kläderna.

Men på de 10 år som gått sedan jag senast var på spelpipekurs hade det hänt saker med piporna, produktutveckling kan man kalla det. Dels hade man lagt till ett sjunde fingerhål och dessutom hade fingerhålen justerats så det gick att få fram rena och fina skalor samtidigt som man kunde välja alternativa grepp för att få fram kvartstoner mitt emellan våra kända halvtoner.

Jag köpte självklart en ny pipa och kastade mig in i låtinlärningen med frejdigt sinnelag. Det här blir enkelt - jag kan ju greppen tänkte jag. Men hej vad jag bedrog mig. Hjärnsläpp är en bättre beskrivning av vad som hände. Ryggmärgen sa åt fingrarna att ta ett visst grepp medan en av mina hjärnhalvor (vet inte vilken) sa åt fingrarna att ta ett annat. Ryggmärgen var snabbare än hjärnan så den vann oftast och det blev inte alls så lätt som jag tänkt.

Men framåt söndag eftermiddag började det lossna och jag lyckades lära mig ett par låtar i vart fall. Och gissa om jag blev förvånad när Allans spellista för våren innehöll både "va de du .." och "grannens bastu" som var två av låtarna jag lyckades fånga in. Vem vet, kanske det blir lite uppspelning någon söndagsspelning?

Anders Lindstrand

P a r e n t a t i o n .

En tyst minut för våra under året avlidna kamrater Ingemar Kjellertz, Sven Blomqvist, Ingvar Appelgren, Olle Landsell och Lasse Persson.

Känslig flöjtmusik...

Kära vänner i Stockholms Spelmansgille!

Det vi hörde var brudmarsch från Bergslagen spelad på altblockflöjt av Anders Lindstrand.

Tänk att bli så väl tolkad av en spelmans flöjtton i den sorg, saknad och vemod som man känner ...toner som förvandlar allas våra sinnen till en varm gemenskap. Ur känslornas djup lyfts tankarna till en hanterbar nivå, så att vi i tacksamhet kan minnas våra bortgångna vänners insatser som spelmän och kamrater i Gillet.

Som alla vet har vår ordförande Lennart Olofsson nyligen gått bort. Hans värme omtänksamhet, generositet och taktkänsla och hans kunnighet i och insatser för folkdansen, allt detta kommer vi att bära med oss i minnenas fruktkorg. En tanke går till hans Kerstin och alla andra som mist sin livskamrat.

Med förankring i traditionen önskar jag att Spelmansgillet med Allan Westin som spelledare ska få kraft att även i fortsättningen till allas glädje göra Gillet till naturlig samlingspunkt för Stockholms alla folkmusiker.

Brita Savér, Martin Lindén och Allan Westin spelar nu 'Innersta friden' polska från Ragunda.

Minnesord på årsmötet 28 mars 2010 av Åke Jansson

TACK

Mitt varmaste tack till Stockholms Spelmansgille
för visat deltagande vid min livskamrats

Olle Landsell

bortgång, samt för gåvor till Hjärt-Lungfonden

Solweig

sönerna

TILL ALLAS VÅR INGVAR!

Han var bland oss en nestor
en speleman och vän
med känsla för den rätta tonen.

Tryggt han tolkade själen
i varje tänkbar låt
med egenbyggd fiol och säkra stråk.

Han var spirituell
inbjöd ofta till ordets roliga duell.
Tyckte han nänting var bra
så fick man med hans dators hjälp
i kuvert ett välformulerat hurra!

När kriget kom
och balter måste fly
han mötte dem på Gotländsk strand.
Som ordningsmaktens högste bas
ömsint han sträckte ut sin
och allas vår hand.

.....

En minnenas dag som denna, låt oss tänka oss
en varm och solig sommardag i Maja-Lisas
och Ingvars värmländska sommarparadis.

...det rustas inför årets Spelmansfest

...Deras och våra vänner Elvy och Edvin Wickström
har kommit. Med osvikligt sinne för allt växande
fyller Edvin just nu vaserna med prunkande buketter
av ängsblommor. Iklädda kalasförkläden dukas
borden med finess av Maja-Lisa och Elvy.

Ingvar, värden själv, går runt och kollar
att ingen och intet är glömt.

Koltrasten i trädtoppen signalerar:

"Festen kan börja!"

Kära vänner!

Följ Ingvar Appelgrens och Maja-Lisas exempel,
glöm ingen, gör ned vänners hjälp
livet till en fest!

23 november 2009
för Spelmansgillet / Åke Jansson

foto: Esbjörn Hogmark

Tore Sander 1918 – 2010

Spelmannen Tore Sander, Täby, lämnade oss den 12 april 2010. Han tillhörde en spelmannssläkt som var verksam på flera platser i södra Uppland. Det tog sin början i Orkesta norr om Vallentuna med farfars far Gustav Erik Sander och dennes söner Anton, Axel och Gustav som alla spelade fiol. Anton fick barn 1890, det var Tores pappa Birger. Även Birger började spela fiol och deltog tillsammans med tre äldre "Sandrar" i spelmansstämman i Vaxholm 1910. Anton och Birger bodde då i Åkersbergatrakten men flyttade snart till Vira några mil nordöst om Åkersberga där Anton arbetade som mjölnare. För dans- och bröllopsmusiken i Roslagskulla och Ljusterö svarade på 1910-talet ofta Birger, antingen i lag med Anton, eller med någon annan medspelare.

I Vira föddes Tore den åttonde oktober 1918. Pappa Birger var byggnadssnickare. De bodde en tid någon mil norr om Vira i Bergshamra innan de flyttade till Rosersberg 1925, där Tore gick i skolan. I Rosersberg bodde då tre fiolspelande kusiner till Birger; Lars, John och Erik Sander. Erik spelade även dragspel. Kusinerna spelade en del tillsammans, men nya musikideal gjorde att de gamla låtarna inte längre var så efterfrågade.

Så småningom började Tore lära sig spela fiol. En hel del låtar hade han ju i huvudet sedan barnsben, men en del hade glömts bort. Han började, med hjälp av sin far och fars kusin Lars, att teckna ner vad dom kom ihåg av dom gamla låtarna. Det blev ett 25-tal "Sander-låtar", mest valser, som därmed bevarats till eftervärlden.

Förutom en 'civil' verksamhet som ingenjör och maskindelsritare, gjorde Tore stora insatser inom spelmansrörelsen. Han var bla skrivare i Stockholms

Spelmansgille och sekreterare i Sveriges Spelmäns Riksförbund.

På 1970- och 1980-talet framträdde Tore ofta som presentatör på spelmansträffar och liknande tillställningar. Han hade en förmåga att binda samman programpunkterna med kunniga kommentarer, frodiga anekdoter och någon dräplig visa däremellan. Jag kan dock inte påminna mig om att han spelade någon av sina låtar från scenen i de sammanhangen. Senare frågade jag honom varför han inte, när han ändå stod på scenen, passade på att då 'lansera' sina låtar. Att ha låtar 'efter farsan' brukar ju inge respekt i spelmannskretsar. Han viftade dock bort det. Jag tror att han var alltför blygsam, den gode Tore.

Tore hade en unik repertoar av visor och låtar. Jag besökte honom hemma i Täby några gånger i mitten på 1990-talet. Han var mycket tillmötesgående, jag fick spela in honom på band och han gav mig noter på låtarna. Tore hade fått problem med hörseln, vilket gjorde att han hade vissa svårigheter att spela fiol. Det verkade dock som att han blev stimulerad av att någon yngre spelman (jag var exakt på dagen 30 år yngre än Tore) visade intresse för de gamla "Sander-låtarna".

I fortsättningen träffades vi ibland på spelmansstämmor, även fast det blev mer och mer sällan med åren. 1998 medverkade Tore på CDn 'Låtar från södra Roslagen' där han delade utrymmet med Tore Lindqvist. Sent omsider blev alltså Tores tradition tillgänglig för allmänheten.

För mig var det ändå speciellt att få komma i personlig kontakt med människan bakom fiolen, en spelman som generöst bjöd på sig själv och sina låtar.

Tack Tore.

Text och bild: Allan Westin

Bild: Uffe

Lennart Olofsson 1940 – 2010

Bild: Uffe

En personlig betraktelse över livet och döden onsdagen den fjortonde april tjugohundratio

Det har varit en hård vinter. Kallt och mycket snö. Nu är det medio av april. Men ännu är det långt till våren. Visserligen blå himmel mellan gråvita molntussar, men vinden är kylig och solen blek. Men hon skiner som hon har gjort i drygt fem miljarder år, och ska så göra i ytterligare fem miljarder år på ett ungefär.

På kyrkbacken träffar man folk som man inte sett på tjugofem, trettio år. Jag känner igen dom flesta, men inte alla. Måste fråga vad dom heter. Hej, kul att ses. Det var länge se ´n.

Lennart var en av dom snällaste människor jag träffat. Han ställde alltid upp. Generös, hjälpsam. Han hade humor. Vi var jämgamla. Vi träffades i slutet på 1970-talet. Och nu drygt trettio år senare ska Lennart vigas till sin sista vila här i Enskede kyrka. Jag har svårt att förstå. Jag vill inte, men jag inser att jag måste.

Vi var i samma bransch, Lennart och jag. Dans- och musikbranschen. Vi inledde vårt samarbete i folkdansföreningen Sofialekarne, Lennart som ordförande, jag som dansinstruktör. Och vi fortsatte vårt samarbete genom åren, som avslutades i Stockholms Spelmansgille. Lennart som styresman och jag som redaktör för tidningen som du just nu läser.

Extrastolar. Många, många har kommit till Enskede kyrka. Många i folkdräkt. Lennart var aktiv i åtskilliga föreningar. Stockholms Spelmansgille, Sofialekarne, Stockholmia, Bygdedansens Vänner, Dalaföreningen, Massa nyckelharpor.

Begravningsgudstjänsten officieras av prästen Monica Möller.

Den vita kistan är övertäckt med blommor.

Gammal Fäbodpsalm från Dalarna av Oskar Lindberg.

En kvinna sjunger sånger till piano. Hon kallar Lennart farfar.

Allan Westin, fiol. Kyrkomusiker David Åberg, orgel.

Psalm 249 Blott en dag, psalm 798 Som liljan på sin äng, psalm 169 I himmelen, i himmelen.

Stockholms Spelmansgille spelar Innersta friden, polska från Ragunda, Jämtland. Dalaföreningens spelmanslag.

Jag saknar Lennart.

Nu spelar han fiol i Sankte Pers spelmanslag hos honom där uppe, och änglarna dansar polska och blåser änglatrumpet. Hos honom där nere sitter Horn-Pelle och surar. Han vill också spela fiol i Sankte Pers spelmanslag. Men hallå där! Du kan ju bara en låt, Hårgalåten.

Text: Ulf Elf

